

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja

Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja definirani su u *Prostornom planu Županije*, a iščitavaju se već u prvom dijelu ovog Plana *Polazišta - točka 1.1.3.* u kojoj se analiziraju planski pokazatelji i obveze iz PPMŽ-a, kao dokumenta prostornog uređenja šireg područja.

PPMŽ je temeljni dokument gospodarenja prostorom, prostornog razvoja i planiranja na razini Županije. PPMŽ-om se razrađuju načela prostornog uređenja i utvrđuju ciljevi prostornog razvoja, te organizacija, zaštita, korištenje i namjena prostora.

Prostorni plan Županije definira osnovnu prostornu i gospodarsku strukturu Županije, sustav središnjih naselja regionalnog značaja, sustav razvojne regionalne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, prostorna mjerila i smjernice za gospodarski razvoj, za očuvanje i unapređenje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, mjere za unapređenje i zaštitu okoliša, te druge elemente od važnosti za Županiju.

2.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

2.1.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija

Urbanizacija naselja koja ide ukorak s razvojem suvremenog tehnološkog društva je nezaustavljiv proces, stvarnost današnjice, a na koju bi trebalo utjecati planskim mjerama.

Najsvrhovitijom prostornom organizacijom smatra se stvaranje policentrične mreže optimalno strukturiranih naselja, gdje treba osobito poticati razvoj manjih gradova i gradova srednje veličine.

U "*sustav središnjih naselja*", odnosno "*sustav razvojnih žarišta*", na području Međimurske županije, uz gradove kao najznačajnija razvojna žarišta, ubrajaju se i općinska središta, s manje ili više izraženom upravnom funkcijom, ovisno o razvijenosti Općine.

Iako sama Sveta Marija ima manje od 2000 stanovnika, a u svom užem gravitacijskom području ima nešto manje od 3000 stanovnika, potencijal za daljnji razvoj Općine predstavlja velik postotak aktivnog stanovništva, tj. radna snaga kao osnovni resurs za razvoj gospodarstva.

- *Ciljevi razvoja naselja posebnih funkcija županijskog značaja su:*
 - poticati razvoj sjedišta jedinica lokalne samouprave (Sveta Marija) u smislu nadopunjavanja i stvaranja skladne polifunkcionalne strukture gradova i žarišta razvitka u Županiji,
 - uravnotežiti razvoj središnjih funkcija u sjedištu, ali i u ostalim naseljima u Općini s ciljem zadovoljavanja raznolikih potreba stanovništva i poboljšanja svakodnevne kvalitete življenja,
 - postići skladnu polifunkcionalnu strukturu naselja, te izbjeći specijalizaciju na samo određene djelatnosti,

2 - CILJEVI

- u procesu decentralizacije proizvodnje u obližnjem Čakovcu, ali i u drugim gradovima, privući manje i srednje pogone u svoje gospodarske zone,
- zaustavljanje depopulacijskih i emigracijskih kretanja stanovništva posebno na prostorima istočnog, briježnog i pograničnog dijela Međimurja,
- poticanje razvoja gradskog karaktera života u naseljima iznad 2000 stanovnika,
- sprječavanje daljnjih depopulacijskih procesa u pograničnim područjima Županije, provođenje poticajnih mjera Države za razvoj pograničnih područja.

Osim Čakovca, koji je županijsko središte, gospodarski, upravni, kulturni, prosvjetni i zdravstveni centar, status grada u Međimurju imaju još i Prelog i Mursko Središće. Osim navedenih gradova prema PPMŽ-u žarištima razvoja određeni su još i Domašinec, Kotoriba, Nedelišće i Štrigova.

Ostala općinska središta u koje spada i Sveta Marija su svrstana u kategoriju *naselja IV.stupnja centraliteta – općinsko središte*. Kategoriju Z4 definira 1-3000 stanovnika i do 1000 zaposlenih u kružnom području gravitacijske zone utjecaja R=2,0km.

2.1.1.2. Razvoj infrastrukturnih sustava

PROMETNI SUSTAVI

a/ Cestovni promet

Unutar prostora Međimurske županije nekoliko je prometnih koridora i prometnih građevina od posebnog značaja. Općinom Sveta Marija prolazi državna cesta br. D-20 Čakovec-Prelog-D. Dubrava.

- *Ciljevi od županijskog interesa za prometni sustav:*

- modernizirati i korigirati loše tehničke elemente na magistralnim pravcima i postojećim regionalnim i lokalnim prometnicama uz uspostavu pješačkih staza kroz naselja, a na dionicama sa intenzivnijim biciklističkim prometom predvidjeti posebne biciklističke putove, naročito na prilazima gradovima i većim naseljima,
- osigurati i omogućiti dodatno povezivanje naselja Kotoribe i Goričana radi veće fleksibilnosti i sigurnosti funkcioniranja prometa u svim uvjetima izgradnjom nove ceste Kotoriba-D. Kraljevec,
- Postojeću lokalnu cestu br. L-20039 Orehovica-D. Dubrava (uz akumulaciju) potrebno je prekategoriirati u županijsku cestu.

b/ Željeznički promet

Planiranjem razvoja željezničkog prometa u Županiji vodi se briga o što boljoj povezanosti Međimurja s ostalim dijelovima Države, kao i uključivanju u sustav željezničkog prometa Srednje Europe

2 - CILJEVI

Na postojećoj pruzi *Kotoriba-Čakovec-Varaždin*, te *Čakovec-Pragersko* potrebno je osigurati prostor za izgradnju drugog kolosijeka radi povećanja propusne moći, odnosno omogućavanja velikih brzina, a time i poboljšanja kvalitete prometa.

c/ Telekomunikacije i pošta

Telekomunikacijski sustav doživljava svoj ubrzani razvoj u čitavom svijetu, a nove tehnologije omogućavaju njegov ulazak u sve pore našeg društva. Koristeći te mogućnosti na prostoru Županije intenzivirana je gradnja potrebne infrastrukture.

Naročitu pažnju treba posvetiti brzom razvitku nove tehnike i tehnologije na ovom području, te je primjenjivati, jer zaostajanje u novim trendovima ima nepovoljan utjecaj na sve segmente gospodarskih i društvenih zbivanja. Prema smjernicama razvoja telekomunikacija, odnosno zbog digitalizacije pristupnih telekomunikacijskih mreža potrebno je graditi što kraće pristupne mreže s većim brojem udaljenih pretplatničkih stupnjeva.

- *Smjernice:*

- modernizirati sustav uvođenjem novih tehnologija,
- uvođenjem tržišne konkurencije u sustav telekomunikacija, omogućiti cjenovno prihvatljivije usluge i time povećanje broja priključaka min. 50 priključaka u fiksnoj i više od 30 priključaka u mobilnoj telefoniji na 100 stanovnika,
- osigurati sigurnost uspostave, trajanja i privatnosti na telekomunikacijskim vezama,
- približiti poštanske usluge mještanima svakog naselja organiziranjem mjesnih ureda u svakom većem naselju.

ENERGETSKI SUSTAVI

d/ Elektroopskrba

Postojeće prijenosne mogućnosti za potreban transport električne energije do područja Općine, za napajanje postojećih i planiranih potrošača su zadovoljavajuće. Postoji potreba osiguranja kvalitetnog rezervnog napajanja za postizanje veće kvalitete opskrbe postojećih potrošača, kao i za elektroopskrbu novih zona.

Program prostornog uređenja Republike Hrvatske navodi mogućnosti korištenja hidroenergetskog potencijala rijeke Mure, ali naglašava potrebu usaglašavanja interesa svih korisnika prostora, te preispitivanje ostalih vrijednosti prostora (prirodnih, ekoloških).

Prostorni plan Međimurske županije ističe vrijednosti riječnog krajolika Mure i opredjeljuje se za njegovu zaštitu svrstavajući ga u kategoriju *Značajnog krajobraza*.

e/ Plinoopskrba

Zemni plin je u odnosu na ostale konvencionalne izvore energije energent koji sagorijevanjem ostvaruje najmanju emisiju štetnih plinova (spojeva sumpora i dušika).

2 - CILJEVI

Intenzivnim razvojem tehnologija na području sagorijevanja plinskih goriva za očekivati je još učinkovitiju i čišću upotrebu zemnog plina.

Na području Županije uspostavljen je temeljni sustav opskrbe plinom koji je potrebno dalje razvijati, jer je uporaba ekološki prihvatljivih energenata, a u takve spada zemni plin, imperativ današnjice i strateški cilj Županije. Provedbu plinifikacije općina i naselja potrebno je nastaviti poticati kroz lokalne programe, kako je predviđeno *Studijom*.

- *Smjernice:*

- za daljnje projektiranje i razvoj koristi se kao osnova *Studija opskrbe zemnim plinom Međimurja*, izrađena 1991.g.,
- osigura veći postotak priključenja na plinoopskrbnu mrežu sniženjem troškova,
- osigurati dovoljne količine plina i za ekstremne uvjete.

f/ Vodoopskrba

Područje Međimurske županije – nizinski dio – rezervat je podzemne pitke vode od strateškog značaja, a cijela Općina Sveta Marija smješten je na području koje je u hidrogeološkom smislu sastavni dio međimurskog vodonosnika.

- *Cilj*

- cilj na županijskoj razini je osigurati dovoljne količine pitke vode za stanovništvo i gospodarstvo, što znači posvetiti punu pozornost zaštiti vodonosnika i izvorišta.

- *Smjernice:*

- gradnjom novih vodosprema osigurati sigurno snabdijevanje gdje se za to iskazuju potrebe i tehničke mogućnosti dozvoljavaju,
- trajno raditi na praćenju kvalitete vode, zaštiti njenih izvorišta, održavanju i unapređivanju sustava cjevovoda i uređaja, poticati racionalno korištenje,
- iskorištenje izgrađenih kapaciteta mreže priključivanjem svih domaćinstava.

g/ Odvodnja

Studijom odvodnje Međimurja određen je optimalni način odvodnje otpadnih i oborinskih voda.

- *Cilj*

- cilj je primijeniti tehnička rješenja koja će se prilagoditi pravilima struke s mogućom etapnom gradnjom, koja proizlaze iz konkretnih prilika na terenu.

- *Smjernice:*

- u velikim naseljima ili grupi naselja izgraditi lokalne sustave kanalizacije uz obaveznu gradnju lokalnih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, temeljene na projekciji rezultata *Studije*.

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

Posebno vrijedni prirodni izvori na razini Županije su poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište, mineralne sirovine i vodni resursi.

- *Cilj*

Strateški ciljevi Županije koji se odnose na zaštitu tih izvora, odnose se i na prostor Općine Sveta Marija:

- zaštitu tla i sprječavanje (ograničavanje) pretvaranja poljoprivrednog tla u građevno,
- očuvanje i zaštita šumskih površina unutar Značajnog krajobraza rijeke Mure,
- zaštita rezervi pitke vode (vodonosnik),
- zaštita vodotoka Bistreca i Rakovnice, te njihovih pritoka (zaštita krajobraza i vodnih ekosustava).

a/ Racionalno gospodarenje poljoprivrednim zemljištem i zaštita tla

Kvalitetno plodno tlo, odnosno obradive poljoprivredne površine predstavljaju značajan prirodni izvor Općine. U središnjem i južnom dijelu Općine evidentirano je kvalitetno obradivo tlo već na razini županijskog plana, tj. površine na kojima je moguće obavljati raznovrsnu poljoprivrednu proizvodnju.

Kvalitetnim plodnim tlom treba gospodariti racionalno, a neobrađeno plodno zemljište potrebno je privesti svrsi i namijeniti ga za proizvodnju hrane.

Klimatske prilike i drugi ekološki uvjeti nisu ograničavajući čimbenici za poljoprivrednu proizvodnju. Ograničenje predstavlja zaštita vodonosnika, tj. treba daleko više pozornosti posvetiti uporabi gnojiva i pesticida u smislu vrste i količine.

Na području Značajnog krajobraza uz Muru isključeni su daljnji hidromelioracijski zahvati na poljoprivrednom zemljištu u cilju očuvanja vlažnih biotopa.

b/ Racionalno gospodarenje šumama i šumskim zemljištem

Na području Općine posebno treba naglasiti zaštitu i vrednovanje šuma i šumskog zemljišta kroz sljedeće ciljeve županijskog značaja:

- spriječiti daljnje smanjenje šuma šumskih zemljišta, njihovu prenamjenu u poljoprivrednu ili drugu namjenu, a postojeće šumske površine sačuvati minimalno na sadašnjoj razini, uz težnju za poboljšanjem stanja,
- očuvati postojeću ekološku stabilnost šuma uvažavajući osjetljivost prostora i raznolikost zahtjeva koji se tu pojavljuju,
- povećati površine državnih šuma otkupom zapuštenih privatnih šuma, radi kvalitetnijeg gospodarenja šumama po principima šumarske struke,

2 - CILJEVI

- racionalno gospodariti šumskim resursom kroz pristup održivog razvoja,
- poticati izradu programa, smjernica i osnova za gospodarenje privatnim šumama,
- donijeti programe o zaštiti šuma od požara.

c/ Racionalno gospodarenje vodnim resursima, te zaštita podzemnih rezervi pitke vode od državnog značaja

Danas su podzemne vode preko dopustive granice opterećene dušičnim spojevima, što je negativna posljedica urbanizacije, industrijalizacije, moderne poljoprivrede i intenzivnog prometa, pa je zaštiti od onečišćenja potrebno posvetiti posebnu pažnju.

Zaštitu voda od onečišćenja moguće je postići provođenjem propisanih mjera zaštite, identifikacijom onečišćivača i hitnim rješavanjem odvodnje i zbrinjavanja otpadnih voda gospodarskih subjekata, a posebno farmi. Identificirani onečišćivači obvezni su provoditi monitoring otpadnih voda i rezultate ispitivanja dostavljati nadležnim državnim tijelima.

Zaštita pitke vode treba se provesti zabranom ispuštanja otpadnih voda u tlo, uključujući i oborinskih voda sa prometnica, kontroliranim pražnjenjem vozila za odvoz fekalija, kontrolom količina i vrste zaštitnih sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji.

Ciljevi za očuvanje ovog resursa poklapaju se sa ciljevima postavljenim u prethodnoj točki ovog Plana 2.1.1. "*Razvoj infrastrukturnih sustava za vodoopskrbu i odvodnju*".

ZAŠTITA VODA

Vodotoci su najugroženija kategorija okoliša, od potoka i kanala do Mure i Drave, jer se najčešće koriste kao otvoreni kanali za ispuštanje otpadnih voda iz naselja i stočarskih farmi.

- *Cilj*

- u cilju zaštite vodotoka, ugradnja pročišćivača na mjestu upuštanja u recipijent trebala bi biti obaveza svakog zagađivača, bez obzira na količinu otpadnih voda,
- trajni monitoring nad kvalitetom vode i kontrolom zagađenja od ispiranja prometnih površina, posebno magistralnih pravaca, upotrebe poljoprivrednih zaštitnih sredstava i svakog drugog mogućeg oblika zagađenja, pored zatvaranja i saniranja divljih odlagališta otpada,
- usklađivanjem aktivnosti pojedinih subjekata koji bi mogli utjecati na zagađenje podzemne vode, s odredbama iz *Zakona o zaštiti okoliša, Zakona o vodama, Zakona o prostornom uređenju*, te njihovih podzakonskih akata ostvarena je više nego dovoljna pravna podloga zaštite podzemnih voda, odnosno građevina za njihovu eksploataciju.

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

Osnovne kriterije u procesu planiranja prostora čine načela i standardi zaštite okoliša te očuvanje vrijednih dijelova okoliša na području obuhvata. Očuvanje prirodnih dobara, bioraznolikosti i ukupne ekološke ravnoteže i stabilnosti prostora nezaobilazan je i jedan od najvažnijih postulata suvremenog planiranja održivog razvoja prostora. Bit je koncepta održivog razvoja u usklađenosti gospodarskog rasta s jedne strane, te korištenju prirodnih ekosustava i dobara s druge strane.

Stoga svaki razvoj u prostoru mora biti usklađen s korištenjem prirodnih ekosustava i dobara. Skladna povezanost sastavnica okoliša i razvoja, kao i veća briga o njima, osigurava zadovoljenje osnovnih potreba i vodi boljem gospodarenju i zaštiti ekosustava.

Može se reći da ukupna ljudska djelatnost na području obuhvata plana nije ugrozila ekološku ravnotežu prostora Općine, osim samih vodotoka, koji ujedno predstavljaju i najveću vrijednost područja Općine.

Voda je prirodno i gospodarsko dobro, životni prostor za biljke i životinje, sirovina, medij za rekreaciju i još mnogo toga, kratko bi mogli reći "multifunkcionalno dobro" i kao takva jedna od najvažnijih sastavnica cjelokupnog života na kopnu. Opskrba vodom neminovan je preduvjet za opstanak svake društvene zajednice i osnova svakog privrednog i kulturnog razvitka. Potrošnja vode znači gotovo uvijek: onečišćenost vode, promjene njenih prirodnih tokova, promjene njenih fizikalnih, kemijskih ili bioloških svojstava.

Onečišćenju voda na području obuhvata ponajprije doprinosi neizgrađeni sustav odvodnje otpadnih voda naselja, pa vodotoci postaju otvoreni sustavi kanalizacije u koje se ispušta otpadna voda bez prethodnog pročišćavanja.

Vodotoke na području obuhvata plana pored otpadnih voda kućanstava opterećuju i poljoprivredne površine koje se obrađuju do samih vodotoka, prilikom čega dolazi do ispiranja gnojiva i zaštitnih kemijskih sredstava u vodotoke.

Zbog neriješenog problema gospodarenja otpadom na cijelom području Županije, vodene površine vrlo često služe kao mjesta za odlaganje različitih vrsta otpada. Posebno se to odnosi na pranje korištene mehanizacije kod primjene zaštitnih sredstava, odnosno bacanja viška neiskorištenih sredstava i njihove ambalaže u vodotoke.

Ovi su problemi ponajprije štetni za biocenu vodotoka na području Općine, te su velikim dijelom vodotoci na području Općine izgubili svoju funkciju staništa vodenih biljaka i životinja.

S obzirom da nisu napravljena mjerenja kvalitete osnovnih komponenti okoliša, odnosno tla, vode, zraka, teško je utvrditi stupanj očuvanosti kvalitete okoliša na području Općine.

U svakom slučaju najveće opterećenje za okoliš na području obuhvata, i to ponajprije tlo i vode, predstavlja moguća nekontrolirana primjena biljnouzgojnih zahvata (obrada tla, gnojidba tla, vapnjenje tla, njega usjeva). Moguća nekontrolirana primjena zaštitnih sredstava, te organskih i mineralnih gnojiva ugrožava vodotoke na području obuhvata, posebno one do čijih se obala nalaze obradive površine.

Na području obuhvata to je ponajprije karakteristično za vodotok Vidovečki Bistrec i njegov sustav kanala (obradive se površine prostiru neposredno do vodotoka).

2 - CILJEVI

Vode se najčešće onečišćuju više ili manje razgrađenim organskim tvarima iz najgornjih slojeva tla, koje u vodotoke odnosi površinska oborinska voda. Krčenjem šuma i neprekidnim povećanjem obradivih površina, njihov je unos vremenom postao veći. Mnoge, inače korisne i uobičajeno korištene tvari u poljoprivredi (mineralna gnojiva, gnojnica, sredstva za zaštitu bilja) mogu postati štetne, najčešće zbog nestručne primjene, prekomjernih količina, pogrešnog vremena korištenja, neprikladnog tla. Na taj se način onečišćuje poljoprivredno tlo i vode, a poljoprivredni proizvodi mogu u sebi sadržavati štetne i opasne tvari.

Stoga je potrebno kod primjene bilo zaštitnih kemijskih sredstava ili mineralnih i organskih gnojiva koristiti savjete stručnih službi.

Problemi za okoliš, a time i za širu društvenu zajednicu nastaju zbog neodgovarajućeg ispusta i odlaganja tekućeg stajskog gnoja, što izravno onečišćuje tlo i vodu. Tome osim malih seoskih domaćinstava pridonose farme (svinjogojske, peradarske) zbog neodgovarajućeg odlaganja stelje i gnoja na tlo s talogom dušikovih spojeva. Količinom organskog opterećenja otpadne vode poljoprivrednog gospodarstva pripadaju jako onečišćenim vodama pa se njihovoj obradi valja posvetiti osobita pozornost.

Treba poticati, posebno u okviru velikih svinjogojskih i peradarskih farmi, izgradnju uređaja za pročišćavanje tekućeg gnoja s uporabom plina. Najveći problemi nastaju od emisija štetnih plinova, neugodna mirisa, zagađenja voda, a posljedica su lošeg uskladištenja i obrade mjesta za odlaganje gnoja. Odvoženje tekućeg stajskog gnoja bez obrade direktno na oranice uzrokuje pojavu neugodna mirisa, dodatno zakiseljavanje tla i onečišćenje voda.

Zaštita okoliša na seoskom gospodarstvu izravno ovisi o postupku gospodarenja prirodnim vrijednostima u proizvodnom procesu. Za područje Općine, koje je pretežno poljoprivredno, problem su lokalna onečišćenja neugodnim mirisima, najčešće zbog povišenih koncentracija amonijaka, sumporovodika, merkaptana (svinjogojske farme). Važno je očuvati i poboljšati plodnost poljoprivrednog zemljišta, te ga zaštititi od onečišćenja radi omogućavanja proizvodnje zdravstveno ispravne hrane, zaštitite zdravlja ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, nesmetanog korištenja i zaštite prirode i okoliša.

Stoga je važno usmjerenje u poljoprivrednoj proizvodnji na održivo gospodarenje agro-ekosustava, te gospodarenje na načelima prilagodbe bilinogojstva stanišnim čimbenicima.

Ugroženosti i ranjivosti doprinosi i nekontrolirano i neadekvatno odlaganje otpada, posebno unutar biološki vrijednih područja Općine (uz lokalna odlagališta i manje onečišćene površine unutar Značajnog krajobraza rijeke Mure, napuštena eksploatacijska polja unutar Značajnog krajobraza rijeke Drave, šumski predjeli). Odlaganje otpada u napuštene šljunčare na propusnom terenu iznad vodonosnika prijeti zagađenju podzemnih voda.

Područje Općine nalazi se u dravsko-murskoj nizini koja predstavlja najznačajniji vodonosni kompleks na području Županije. Budući da je to područje izuzetno značajno, ne samo za Općinu, nalaže se potreba poduzimanja određenih mjera u cilju zaštite i sprečavanja negativnih utjecaja, posebno kod odlaganja otpada.

Osim izravne opasnosti za ljudsko zdravlje i zdravlje drugih bića, neuređena odlagališta, kakva nalazimo na području Općine degradiraju okoliš. Osim širenja smrada, postoji mogućnost eksplozije plinova i samozapaljenja otpadne mase, te onečišćenja izvora pitke vode (crpilište "Sveta Marija"). Površinske i podzemne vode koje se nalaze u neposrednoj blizini površinskih kopova mineralnih sirovina, odlagališta otpada, često su opterećene povišenim koncentracijama raznih metala. Odlagališta otpada kao neminovnost u prirodi nastala su uslijed ljudske djelatnosti i predstavljaju tešku biološko-ekološku poremećenost u prirodnom ekosustavu.

2 - CILJEVI

Stoga je potrebno što hitnije zaustaviti proces degradacije, sanirati takve sredine, odnosno obvezno ih rekultivirati i revitalizirati. Sanacijom ovakvih neuređenih odlagališta, odnosno izgradnjom novih uređenih (regionalnih) čini se prvi korak u osiguranju mjera zaštite zdravlja ljudi i okoliša.

Praćenje stanja okoliša (monitoring) vrši se na osnovu mjerenja i praćenja promjena u okolišu uz izradu dokumenata o zaštiti okoliša (*Izvješća o stanju okoliša, Program zaštite okoliša*).

Na području Općine nema poznatih podataka o stanju kvalitete tla i zraka, dok se stanje voda, odnosno vodotoka i podzemnih voda prati od strane institucija sukladno *Zakonu o vodama*.

Stoga osnovni cilj na području Općine treba biti uspostava sustava praćenja stanja u okolišu, te utvrđivanje osjetljivih prostora (vodene površine, zaštitne zone pričuvnog crpilišta "Sveta Marija", poljoprivredno tlo, šume).

Dobiveni podaci iz sustava praćenja, uz primjenu zakonske regulative iz područja zaštite okoliša i prirode, pokazat će nam najosjetljivije i najviše ugrožene sastavnice okoliša. Na temelju dobivenih rezultata poduzeti mjere za otklanjanje nepovoljnog stanja, te ukloniti nepovoljne utjecaje, odnosno predložiti neke najosjetljivije i najvrednije dijelove prirode za posebnu zaštitu.

Iako prostor Općine oskudijeva šumskim površinama, dojam na terenu potpuno je drugačiji ponajprije zbog usitnjenosti posjeda, te obilja poljskih živica, šumaraka i pojedinačnih stabla koje obogaćuju sliku krajobraza. Tom dojmu posebno dodatno doprinose nasadi košaračke šibe.

Budući da je šumski pokrov u prošlosti jako potisnut, preostale prirodne šume, odnosno šumske i poljske živice očuvati u najvećoj mogućoj mjeri jer ispunjavaju važne ekološke i krajobrazno-estetske zadaće (usporavaju vjetar, sprečavaju eroziju vjetrom, smanjuju isparivanje vode iz tla, pridonose vlažnosti tla, u njima nalazimo raznolike biljne i životinjske vrste, uljepšavaju izgled krajobraza).

Posebno je značajno djelovati na očuvanju autohtonih šuma, odnosno šuma hrasta lužnjaka i običnog graba, šuma crne joha s drhtavim šašem i šuma vrbe i topole, s većim naglaskom na opće korisne funkcije šuma. Većina tipova šuma udomljuje veliki broj životinjskih i biljnih vrsta, a najbogatije u tom pogledu su mješovite bjelogorične šume.

Posebno se vrijednim smatraju nizinske poplavne šume, jer u njima nalazimo mnoge rijetke oblike. Ove posljednje uglavnom su uništene uz Dravu na području Općine.

Veliko biološko značenje imaju i šumski rubovi, odnosno spona između šume i polja. Posebno je važno da granica između ta dva biotopa nije preoštro povučena. U tim prijelaznim zonama može nastati raznovrsni biljni i životinjski svijet. Posebno su u tom pogledu na području obuhvata značajni predjeli: Mezova, Velika Jokna, Brljača, Kočarina, Hanžina, Senikot, Jalše.

Unatoč postojećoj zakonskoj regulativi, šumama još uvijek prijete opasnost od sve većeg gubitka njihove estetske i biološke vrijednosti.

Stoga sa stanovišta zaštite prirode treba zahtijevati da šume područja Općine više ne smiju gubiti na svojoj "prirodnosti", što se posebno odnosi na privatne šume.

Određene nepovoljne posljedice za šumske površine donosi i pritisak sa strane odmora i rekreacije, a posebno je nepovoljno krčenje šumskih živica za gradnju "kuća za odmor" (unutar mozaičkih struktura šumaraka i livada u sjevernom dijelu Općine). Isto tako vrlo je važno da se kod pošumljavanja ostave vlažne livade unutar šumskih površina, osim što su to staništa rijetkih

2 - CILJEVI

biljaka, to su i vrijedni pojasevi šumskih rubova. Šumske rubove često ugrožava i poljodjelstvo, najčešće zbog strojne obrade, kojoj odgovara pravocrtni rub šume.

Šumarci i poljske živice na području obuhvata za sad su još uvijek nepravilnog oblika, a poželjno je da se oni sade i bliže samim naseljima gdje su posječeni.

Treba spomenuti da su vodotehnički zahvati u šumoviti prostor nizine rijeke Drave donijeli nagle promjene, odnosno izazvali propadanje u svim šumskim ekosustavima. Kao razlog sušenja svih vrsta drveća ovdašnjih ritskih šuma uglavnom se navodi pad razina podzemnih voda uz odvodne kanale i zamočvarenja uz akumulacije. Vodotehnički zahvati u šumovite prostore, kao što je bilo ono uz Dravu, izazvali su promjene vodnih odnosa u različitim staništima šumskih ekoloških sustava, čija je posljedica narušavanje biološke ravnoteže šume, te sušenje stabala hrasta lužnjaka i ostalih vrsta drveća.

Nizinske šume predstavljaju vrlo bogate i osobito složene ekološke sustave velike biološke raznolikosti biljnih i životinjskih vrsta. Izgrađeni hidroenergetski objekti omogućili su proizvodnju jeftine i ekološki čiste energije, no istodobno su prouzročili velike ekološke promjene. Izgradnjom akumulacija posječene su šumske površine uz Dravu, a samim punjenjem akumulacijskog jezera potopljeno je korito Drave zajedno sa sprudovima, riječnim otocima i rukavcima, odnosno močvarna i brojna druga prirodna staništa koja su zamijenjena velikom vodenom površinom. Iako su se za područje novonastalog jezera predviđale različite djelatnosti one su ostale u službi proizvodnje električne energije i dijelom rekreacijskog ribolova.

2.2. Ciljevi prostornog razvoja općinskog značaja

2.2.1. Demografski razvoj

Stanovništvo je značajan čimbenik dugoročnog društveno-gospodarskog razvitka i korištenja prostora. Problematika vezana uz demografsku obnovu spada u prioritetne i dugoročne zadaće na razini Države i Županije, pa tako i na području Općine Sveta Marija. Potrebno je sveobuhvatno sagledati i valorizirati situaciju, a za rješavanje problema potrebno je postaviti ciljeve i donijeti programe mjera i akcija.

Demografski procesi odvijaju se sporo, a uvjetovani su: biološkim, društveno-gospodarskim, kulturno-obrazovnim, zdravstveno-socijalnim, psihološkim, političkim, etničkim, migracijskim i drugim čimbenicima. Stvaranje pozitivnog okruženja za djelovanje i promjenu tih čimbenika omogućuje zaustavljanje negativnih demografskih trendova i postizanje željenih promjena i rezultata.

Pod utjecajem veoma složene društvene i gospodarske situacije u zemlji u prošlom društvenom sustavu (zbog čega je određen broj stanovnika ovog područja s boravkom u inozemstvu), uz eventualna iseljavanja ili useljavanja u ovaj kraj, nije jednostavno procijeniti postojeće stanje, ni predvidjeti demografske promjene na duži rok.

Doseljavanje izbjeglica i prognanika s namjerom da se tu stalno nastane i zadrže nije bila izrazita pojava na ovom prostoru, kao što nije bilo ni iseljavanja stanovnika drugih nacionalnosti u tijeku i nakon Domovinskog rata (prema popisu iz 2001.g. 98,52% stanovništva u Općini su Hrvati). Za pretpostaviti je da je većina stanovnika koja je godine 1991. radila i živjela u inozemstvu, tamo i ostala živjeti.

2 - CILJEVI

Iako je u RH ponovno prisutan trend iseljavanja mladih ljudi iz zemlje iz egzistencijalnih razloga, u Općini Sveta Marija taj trend nije prisutan (eventualno pojedinačni slučajevi) jer se u posljednje vrijeme u Općini otvorilo dosta novih radnih mjesta, a realno je za očekivati i daljnji pozitivan gospodarski razvoj.

Pregled kretanja broja stanovnika u Općini po naseljima i demografska predviđanja:

Tablica 37

naziv naselja	Broj stanovnika				Popis 2001.		Suvremena stopa 81/00	Prognoza		
	ukupno 1981.	ukupno 1991.	ispis 5/2000	ukupno 2001.	stanovi	domaćinstva		2011. po stopi 81/00	2015 po stopi 81/00	2021. po stopi 81/00
Sveta Marija	1953	1835	1839	1690	625	533	-0,32	1776	1748	1720
Donji Mihaljevec	841	766	815	743	293	238	-0,17	800	794	787
ukupno Općina	2794	2601	2654	2433	918	771	-0,27	2576	2542	2507

Projekcije za 2011. i 2021. g. ne predviđaju bitne promjene u ukupnom broju stanovnika u Općini. Treba naglasiti da zaustavljanje negativnih demografskih procesa teško može biti ostvareno bez strateški postavljenih, koordiniranih i usmjeravanih aktivnosti, kako na razini Države, tako i na razini Županije i Općine. Buduće demografske promjene u znatnoj mjeri zavisiti će o budućem društveno-gospodarskom razvitku i nastavku suvremenih procesa preobrazbe u prostoru Međimurske županije, ali i u širem okruženju.

Ima naznaka (broj sklopljenih brakova) da će se povećati vitalni indeks u Općini.

Nadalje, deagrarizacija u ovom prostoru nema za posljedicu iseljavanje stanovništva, jer se postupno osigura zapošljavanje dotadašnjeg agrarnog stanovništva u novim neagrarnim djelatnostima. Uz to treba očekivati mogućnost zadržavanja mlađeg stanovništva na području Općine otvaranjem novih gospodarskih zona i novih radnih mjesta. Samo primjenom dugoročne aktivne populacijske politike i uslijed toga zadržavanjem pozitivnih prirodnih i migracijskih tokova, uz nužan gospodarski i društveni razvitak, moguće je u dužem vremenskom razdoblju očekivati ublaženo negativno, a onda i pozitivno kretanje demografskih trendova i procesa u naseljima na području Općine i Županije.

Lokalna inicijativa kojom se potiču pozitivne demografske promjene (ciljevi i mjere na općinskoj razini) su:

a) Poticanje razvoja karakteristika gradskog naselja u sjedištu Općine

- nastojati da se naselje Sveta Marija, koje već sadrži naznake urbanih obilježja i dalje u tom pravcu razvija, te da utječe na postizanje višeg standarda življenja u čitavoj Općini,
- otvaranje novih stambenih zona u Svetoj Mariji unutar postojećeg građevinskog područja kroz izradu manjih DPU-a (*detaljnih planova uređenja*),
- iskoristiti politiku ublažavanja migracijskih pritisaka na Čakovec, tj. zaustaviti emigraciju mlađeg i visokoobrazovanog stanovništva kroz politiku zapošljavanja, kreditiranja i stipendiranja,
- poboljšati obrazovnu strukturu, vezano uz gospodarski razvoj,
- gospodarski razvoj, životni standard uvjeti su za ostanak mladog i obrazovanog stanovništva, što će poboljšati starosnu strukturu (23% je starog stanovništva),

2 - CILJEVI

- uz komunalne i druge olakšice razvijati gospodarske djelatnosti - pretežno manje poduzetništvo, uz oslanjanje na lokalne resurse i domaću radnu snagu,
- potaknuti nužnu parcelaciju i opremanje zemljišta u gospodarskoj zoni, tj. osigurati ponudbeni materijal za ulaganje domaćih ili stranih ulagača,
- razvijanje centralnih funkcija u domeni obiteljskog života, socijalne i zdravstvene zaštite, materinstva, odgoja, obrazovanja i sl.

b) Obnavljanje ruralnih naselja

- zadržati i obnoviti tradicijska obilježja naselja uz poboljšanje standarda i kvalitete života, te nastojati postići uravnoteženi sustav čovjek-priroda koji je osnova kvalitete života na selu,
- osiguravanje komunalne i društvene infrastrukture,
- primjena suvremene tehnologije u poljodjelstvu i orijentacija poljoprivredne proizvodnje na kvalitetu,
- razvijanje nepoljodjelskih djelatnosti u seoskim obiteljima/domaćinstvima kao što je seoski turizam, razne kooperacije, prerada poljoprivrednih proizvoda na tradicionalan način, tradicionalni obrti i sl.,
- poticati obiteljski način života (obiteljsko poduzetništvo),
- otkupiti neobrađeno plodno zemljište i pašnjake od sadašnjih vlasnika i zajedno sa zemljištem koje je u vlasništvu države dodijeliti, prodati ili dati u zakup zainteresiranom poljoprivrednom stanovništvu koje će ga kultivirati i koristiti,
- očuvanje zdravog okoliša.

2.2.2. Odabir prostorno razvojne strukture

Prostorno razvojnu strukturu Općine obilježava:

- razvoj (urbanizacija) centralnog naselja,
- razvoj malog i srednjeg poduzetništva osiguranjem dovoljnih prostora,
- revitalizacija ruralnih naselja, a osobito poljodjelstva, uz racionalno gospodarenje prostorom u korist očuvanja vrijednih poljoprivrednih površina,
- provođenje sustavnih mjera unapređenja okoliša s osobitom pažnjom na očuvanje šuma, uređenje voda, odvodnju i zbrinjavanje otpada,
- utjecaj urbanizacije na resurse i krajobraz.

Položaj naselja Sveta Marija – općinskog središta, je povoljan i daje dobru osnovu za policentrični razvoj. U njegovoj strukturi potrebno je ulagati i posvetiti pažnju na neke funkcije centralnih sadržaja dostatnih za vlastiti razvoj.

2.2.2.1 Gospodarstvo

Gospodarstvo u smislu srednjeg poduzetništva je najvećim dijelom vezano uz Općinu i naselja Svetu Mariju i Donji Mihaljevec.

- potrebno je osnovati i opremiti gospodarsku zonu, te locirati i odrediti tip i veličinu proizvodnih kapaciteta u toj zoni i zonama mješovite namjene, uz uvažavanje ekoloških načela i primjenu suvremene tehnologije.

Razvoj privredne zone treba prvenstveno osigurati dva cilja:

- izdvajanje proizvodnih i prerađivačkih, djelomično trgovačkih i uslužnih djelatnosti iz pretežito stambenih dijelova naselja,
- osiguranje ekonomske osnove razvoja naselja, odnosno Općine u cjelini.

2.2.2.2 Poljodjelstvo

Poljodjelstvo na području Općine Sveta Marija, s obzirom na korištenje prostora, podijeljeno je na gospodarski učinkovito i poljodjelstvo koje nije usmjereno k postizanju značajnih gospodarskih rezultata.

U gospodarski učinkovite poljodjelske površine svrstavaju se površine koje se nalaze unutar Značajnog krajobraza rijeke Mure sjeverno od kanala Vidovečkog Bistreca.

Prostornim planom Općine potrebno je:

- diferencirati poljoprivredne površine u odnosu na gospodarski učinak i za različite grane poljoprivrede,
- diferencirati područja specifičnih uvjeta korištenja u poljoprivredi (radi zaštite naselja i prirodnih resursa),
- specificirati prostore koji su po prostornim karakteristikama prihvatljivi za organiziranje uzgoja životinja,
- iskoristiti pašnjake i livade za stočarstvo – povećanje stočnog fonda (koji je gotovo nestao),
- osnovni cilj politike u poljodjelstvu je razvijanje suvremenog, djelotvornog i ekološki čistog, te ostvarivanje poljodjelskih proizvoda na način da se u najvećoj mjeri zaštite prirodni potencijali zemlje,
- s obzirom da će poljodjelstvo i dalje biti jedna od značajnih gospodarskih grana, te zbog rastuće potražnje za zemljištem, valja štititi vrijedna obradiva zemljišta od moguće nekontrolirane gradnje. Stoga treba u najvećoj mogućoj mjeri čuvati i koristiti zemljišta za poljodjelsku svrhu, a trenutačno neobrađene i zapuštene poljodjelske površine privesti njihovoj svrsi.

2.2.2.3 Šumarstvo

Prostorno razvojnu strukturu Općine obilježava:

- provođenje sustavnih mjera unapređenja okoliša s osobitom pažnjom na očuvanje šuma, uređenje voda, odvodnju i zbrinjavanje otpada

Obzirom na manji udio šumskih površina u ukupnoj površini Općine, od posebnog je interesa zaštita tih šuma, te održavanje njihove višenamjenske funkcije. Uništene šumske površine, tamo gdje je to moguće, treba obnoviti pošumljavanjem.

Sastojine uz rijeku Dravu zahtijevaju poseban pristup čovjeka da svojim negativnim utjecajem još više ne naruši elemente obnove šuma. Zatečeno stanje šuma uz rijeku Dravu potrebno je zadržati, a čovjekov utjecaj dopustiti samo pomaganju prirodne sukcesije. Na mjestima gdje su najviše narušeni elementi obnove održava se samo bijela topola. Zaštitom područja, te podržavanjem prirodne sukcesije od strane čovjeka, stvorili bi se uvjeti za stvaranje dubljeg i hranjivom bogatijeg tla, na kojem bi se u budućnosti ponovo podizale vrijednije fitocenoze.

Sastojine uz rijeku Dravu potrebno je proglasiti šumama s posebnom namjenom. Uz minimalnu intervenciju čovjeka i naglašenu opće korisnu funkciju postigao bi se napredak u njihovom razvoju. Pošumljavanje vršiti samo na terenima koji su pogodni za postizanje uspjeha, a terene na kojima se tek formiraju inicijalne šumske zajednice prepustiti prirodnom razvoju. Spriječiti nelegalno iskopavanje pijeska i šljunka, dovoz smeća i različitog otpada u ove sastojine, te na taj način onemogućiti narušavanje prirodnih elemenata ovog okoliša.

U inundacijskom pojasu (koji je vodno dobro u nadležnosti "Hrvatskih voda") provoditi aktivnosti koje su u skladu sa *Šumsko-gospodarskom osnovom*, na koju je dana suglasnost "Hrvatskih voda".

2.2.2.4 Rekreacija i turizam

Za razvoj prvenstveno rekreacije, a uz to i afirmaciju seoskog i lovnog turizma na području Općine interesantan je širi prostor Općine, pogotovo južni dio uz rijeku Dravu.

Ciljevi razvoja djelatnosti turizma:

- turizam vezati uz lovstvo i šport,
- koristiti ugostiteljske usluge i smještaj u naseljima Sveta Marija i Donji Mihaljevec,
- prepoznati i koristiti atraktivne prostore u naseljima, autohtone ambijente (tradicijska gospodarstva, tradicijska ruralna arhitektura) u turističke svrhe (smještaj, ugostiteljska namjena uz prezentaciju autohtonog načina života – putem izložaka etnomaterijala i sl.)

Ciljevi razvoja djelatnosti rekreacije od lokalnog značaja prvenstveno se odnose na uređenje rekreacijske zone kod Donjeg Mihaljevca, što podrazumijeva gradnju, odnosno uređenje prostora u svrhu:

- uređenja sportskih igrališta,
- organizacije autokampa sa pratećim uslugama,
- uređenja ribičkih prostora i okupljanja sportskih ribolovaca.

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

2.2.3.1. Razvoj naselja

Preobrazba naselja najintenzivnije se događa u okolini gradova i duž značajnih prometnih pravaca. Naselja u Općini Sveta Marija su u tom smislu malo dislocirana.

Ulogu razvojnog središta s izraženim centralnim i radnim funkcijama poprima naselje Sveta Marija, koje sve više prerasta u razvojno općinsko središte.

Daljnji razvoj naselja treba temeljiti na gradnji kvalitetne infrastrukture i uz poticanje postojećeg i budućeg uspješnog poduzetništva na lokalnoj razini, kao i uz politiku decentralizacije gospodarskih struktura, tj. privlačenjem manjih pogona iz većih gradova na svoje područje.

U Općini prema zadnjem popisu iz 2001.g. ima 1333 aktivna stanovnika, od toga 1202 zaposlena (90,2%) i 131 nezaposlen (9,8%).

Pregled aktivnog stanovništva u Općini prema djelatnostima koje obavlja:

Tablica 38

	djelatnost	zaposleni	udio u % u ukupnom radno aktivnom stanovništvu
1	poljoprivreda, lov, šumarstvo	382	31,8
2	prerađivačka industrija	360	30,0
3	opskrba el. energijom, plinom, vodom	12	1,0
4	građevinarstvo	69	5,7
5	trgovina	70	5,8
6	ugostiteljstvo	25	2,1
7	prijevoz, veze	45	3,7
8	financijsko posredovanje	4	0,3
9	poslovanje nekretninama	17	1,4
10	javna uprava	30	2,5
11	obrazovanje	29	2,4
12	zdravstvena zaštita, socijalna skrb	25	2,1
13	ostale društvene, socijalne i osobne usluge	17	1,4
14	nepoznata djelatnost	3	0,2
	ukupno	1202	100,0

Oba naselja na području Općine su uglavnom ruralna, jer nijedno naselje nije doživjelo takav stupanj socio-ekonomskih i drugih preobrazbi koje bi ih svrstale u naselja prijelaznog prigradskog tipa, osim u detaljima.

Još uvijek je prisutan visok postotak aktivnog poljodjelskog stanovništva (31,8%) u ukupnom broju radno aktivnog stanovništva.

Za očekivati je da će se na prostoru Općine daljnji razvoj naselja odvijati u dva različita pravca – naselje Sveta Marija će se i dalje brže urbanizirati, dok će Donji Mihaljevec uz manji

2 - CILJEVI

stupanj urbanizacije zadržati agrarni karakter kao dominantan. Oba procesa prati adekvatna modernizacija rada i života. Ovakva kretanja poželjno je planski poticati i usmjeravati.

Ciljevi razvoja naselja na općinskoj razini su:

- razvijati optimalan stupanj urbanizacije, primjeren društvenoj i gospodarskoj razvijenosti naselja,
- opremiti naselja komunalnom i društvenom infrastrukturom, te njihovom opremljenošću utjecati na povoljnija demografska kretanja i cjelokupan razvitak,
- poticati razvoj naselja Sveta Marija kao općinskog središta,
- oformiti, urediti i naglasiti središta naselja kao mjesta identiteta s uklapanjem tradicijske arhitekture i uvođenjem novih funkcija usluge, kulture, stanovanja i vjerskih sadržaja,
- planirati prostore gospodarskih aktivnosti odvojeno od funkcije stanovanja (proizvodnja, prerađivački pogoni, skladišta, servisi),
- unutar naselja omogućiti smještaj onih djelatnosti koje ne ometaju stanovanje (poljoprivredna gospodarstva, uslužne djelatnosti, servisi i sl.),
- održavanje ruralne organizacije čestica i ruralnog prostora kao tradicijsko naslijeđene vrijednosti u dijelovima naselja (postojeći) Svete Marije i Donjeg Mihaljevca,
- poticati ruralnu ekonomiju u integraciji sa suvremenim tehnološkim dostignućima (organsko-biološki proizvedena i prerađena hrana).

2.2.3.2. Razvoj društvene infrastrukture

Sukladno razvoju urbanizacije i povećanju gospodarske moći potrebno je predvidjeti jačanje razvoja i podizanje razine društvene infrastrukture, kako u samoj Svetoj Mariji, tako i u Donjem Mihaljevcu, a orijentaciju na grad Čakovec i Prelog svesti na kapitalnu infrastrukturu (srednje, visoke i specijalizirane škole, bolnica, centar za socijalni rad, kazalište)).

Funkcije lokalne samouprave smještene su u samom centru naselja Sveta Marija u građevini zajedno s vatrogasnim domom i jedinicom poštanskog ureda, a u neposrednoj blizini društvenog doma. U društvenom domu smješteni su dvorana i prostori za djelovanje KUD-ova i udruga.

Budući da prostor centra još uvijek nije u potpunosti uređen, trebalo bi taj prostor, tj. uređenje užeg centra naselja planirati kroz plansku dokumentaciju užeg područja.

U širokom spektru djelatnosti kulture na području Općine potrebno je urediti polivalentnu dvoranu u društvenom domu (kazališta, kino predstave, multimedija, koncerti), te poticati skrb o zaštiti spomenika kulture i prirode u suradnji s državnim institucijama.

U osnovnom obrazovanju razvoj djelatnosti treba nastaviti i permanentno unapređivati zapošljavanjem stručnog kadra, uvođenjem novih naprednih programa (informatika, strani jezici, razne izvanškolske aktivnosti).

Za razvoj športa kao višestruko značajne društvene aktivnosti, posebice za mlađu populaciju, potrebno je izgraditi sportsku dvoranu uz školu. Za potrebe tjelesnog i sportskih klubova (košarka, rukomet, gimnastika) također je potrebno unaprijediti i nadograditi sportske terene, za male sportove (košarka, rukomet, odbojka) – ukupno pet terena, tenis igralište, boćalište, te sportske građevine zračnu streljanu i kuglanu.

Postojeća osnovna zdravstvena zaštita za potrebe stanovnika (lijekarna i ambulante opće medicine sa stomatologom) uglavnom zadovoljava potrebe stanovnika Općine. Trebalo

bi osigurati prostor za stomatologa u Donjem Mihaljevcu u organizaciji Općine, stimulirajući bilo privatnu, bilo društvenu inicijativu.

2.2.3.3. Razvoj prometne i komunalne infrastrukture

a/ Prometni sustav

Osnovni ciljevi razvoja prometnog sustava Općine vezani su na unapređenje postojeće cestovne mreže.

Interesi i ciljevi Općine su da sa svoje razine prati, pomaže i doprinosi podizanju kvalitete i sigurnosti prometnog sustava koji prolazi njenim područjem, a čija je gradnja i održavanje u državnoj i županijskoj nadležnosti (poglavito kroz naselja gradnjom i uređenjem pješačkih staza, odvodnje i javne rasvjete).

Za dio prometnog sustava koji je u nadležnosti Općine potrebno je odrediti prioritete i dinamiku provedbe unapređenja stanja cestovne mreže, pri čemu treba voditi računa o značenju i važnosti cesta unutar područja Općine i naselja, stanju sigurnosti, stanju kvalitete cesta (postojanje ili nepostojanje suvremenog kolnika) i drugim elementima koji mogu utjecati na listu prioriteta u odnosu na financijska sredstva, kao što je npr. otvaranje novih zona namjena unutar pojedinih građevinskih područja.

Ciljevi od značaja za jedinicu lokalne samouprave u razvoju prometne infrastrukture usmjereni su na:

- prekategorizaciju putova i asfaltiranje putova u lokalne ceste od Donjeg Mihaljevca do željezničke postaje, i od Svete Marije do željezničke postaje,
- rekonstrukcija i modernizacija svih državnih i županijskih cesta u smislu osiguranja sigurnosti svih sudionika prometa gradnjom biciklističkih staza u dijelovima dionica s frekventnim prometom, prioritet uz državnu cestu Čakovec-Donja Dubrava,
- odvajanje pješačko-biciklističkih staza uz županijske i državne prometnice od kolnika zelenim pojasom, na svim mjestima gdje je to moguće (trasa prema školi i radnoj zoni),
- gradnja pješačkih staza uz sve stambene ulice u naseljima,
- lokalne ceste i poljski putovi atraktivni su za turističke staze i uključivanje u sustav biciklističkih staza-putova uz Muru.

b/ Pošta i telekomunikacije

- zbog budućih telekomunikacijskih potreba u novim građevinskim područjima Općine potrebno je u detaljnim planovima osigurati koridore za polaganje podzemne telekomunikacijske infrastrukture,
- omogućiti veće korištenje informacijske tehnologije omogućavanjem konkurencije u ponudi telekomunikacijskih usluga,
- u svim naseljima provesti zamjenu zračne podzemnom instalacijom.

2 - CILJEVI

2 - CILJEVI

c/ Energetski sustav – elektroopskrba i plinoopskrba

U novonastaloj situaciji, kad Općina dobiva nove sadržaje u svom prostoru (gospodarsku zonu, zonu rekreacije i športa, nove stambene zone i dr.) potrebno je izraditi detaljniju dokumentaciju elektroopskrbe, barem za najvitalnija područja.

U ovoj fazi planiranja mogu se naznačiti slijedeće mjere koje treba poduzeti u cilju ostvarivanja kvalitetnije elektroopskrbe područja Općine:

- izvršiti interpolaciju novih trafostanica 10/0,4kV i rekonstrukciju niskonaponskih mreža,
- izvršiti rekonstrukciju odnosno zamjenu postojećih stupnih trafostanica 10/0,4kV trafostanicama kablenskog tipa,
- napajanje novih zona riješiti sukladno optimalnom rješenju napajanja područja tj. izgraditi potreban broj TS 10/0,4kV i priključiti ih u 10kV kabelsku mrežu područja.

U skladu sa ciljem Županije da se potiče uporaba plina kao najekonomičnijeg i ekološki najprihvatljivijeg energenta, u Općini je sprovedena plinifikacija u svim naseljima.

Cilj je:

- težiti ostvarenju 70%-tnog priključenja domaćinstava na plinski sustav (široka potrošnja),
- maksimalno, uz podršku Općine, povećati opću potrošnju (prateće i javne građevine),
- u gospodarskoj zoni forsirati ovaj energent u cilju zaštite okoliša.

d/ Vodno gospodarstvo

VODOOPSKRBA

- Cilj razvojnog programa vodoopskrbe na nivou Općine je da svaki stanovnik Općine treba u doglednoj budućnosti biti opskrbljen dovoljnim količinama kvalitetne pitke vode, tj. svako domaćinstvo priključeno na vodovodnu mrežu.
- Trajno raditi na praćenju kvalitete vode, zaštiti njenih izvorišta, održavanju i unapređivanju sustava cjevovoda i uređaja, poticati racionalno korištenje.
- Iskorištenje izgrađenih kapaciteta mreže priključivanjem svih domaćinstava.

ODVODNJA

Za cijelo Međimurje, pa tako i za Općinu Sveta Marija, izrađena je jedinstvena *Studija odvodnje Međimurja* kojom je određen optimalni način odvodnje otpadnih i oborinskih voda.

- Ciljevi općinskog značaja kod odvodnje – ubrzati gradnju lokalnog sustava kanalizacije uz obaveznu izgradnju lokalnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, temeljene na projekciji rezultata *Studije*.

ZAŠTITA PODZEMNIH VODA

- Ciljevi koji se odnose na zaštitu podzemnih voda isti su onima na razini Županije, s tim da se Općina mora aktivno uključiti u njihovu realizaciju.

2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

Zaštita krajobraza

Krajobraz je rezultat brojnih čimbenika i procesa koji su se odvijali ili se odvijaju u prostoru. Međudjelovanje ljudskih i prirodnih čimbenika čini sliku i izgled nekog područja. U krajobrazu se odražava nekadašnji i sadašnji odnos čovjeka prema okolišu, te stoga on ima važnu kulturnu, društvenu i gospodarsku funkciju. Kvaliteta i raznolikost krajobraza često opada kao posljedica razvoja novih tehnologija što nepovoljno utječe na kvalitetu življenja stanovništva. Krajobraz je najčešće prepušten razvojnoj sukcesiji, odnosno degradaciji i neprikladnoj sanaciji. Stoga se zaštita krajobraza nameće kao važna sastavnica u procesu izrade prostorno planske dokumentacije.

Prema tipološkim karakteristikama na području Općine nalazimo dvije cjeline : kultivirani krajolik Donjeg Međimurja i prirodi blizak krajolik rijeke Drave. Kultivirani krajolik čini dio Općine kojeg čine naselja Donji Mihaljevec i Sveta Marija, poljoprivredne površine, šumarci i poljske živice unutar obrađenog agrarnog krajobraza, te regulirani vodotoci Rakovnica, Stara Trnava i Bistrec, te infrastrukturni objekti (akumulacijsko jezero, odvodni kanal, željeznička pruga).

Područje obuhvata plana ističe se bogatstvom i raznolikošću prirodnog i kultiviranog krajobraza. Raznolikosti krajobraza doprinijela je urbanizacija i naseljavanje, te je s vremenom nastao krajobraz bogat obrađivanim životnim prostorima na ostacima prirodnih elemenata. Najveću promjenu doživio je šumski pokrov. Šume su posječene i prorijeđene, a na njihovo su mjesto u području s povoljnim smještajem došle livade i oranice.

PRIRODNI KRAJOBRAZ

Krajobrazno raznolik prostor u kojem dominiraju vodene površine geometrijskog oblika, usitnjene poljoprivredne površine, ostaci nekadašnjih šumskih kompleksa i nepravilna mreža poljskih putova.

Šire okruženje samih naselja Donji Mihaljevec i Sveta Marija čini poljoprivredno obrađena dolina Donjeg Međimurja koju karakterizira nizinski reljef. To je područje zajednička tvorevina terasa i aluvija Drave i Mure. Iako nizinski, to nije i morfološki jednoličan prostor. Unutar njega razlikuju se najniži naplavni nanosi uz riječne tokove, zatim nešto viši prostor prve terase, te nastavno najviša riječna ravan.

Najniži su prostori za visoka vodostaja bili redovito plavljeni, sve do izgradnje nasipa i regulacija potoka. Danas se to očituje u vidu suhih, u grmlje i živice obraslih ostataka meandara i kanala. Taj je predio nekad bio značajan po nizinskim poplavnim šumama, a danas je specifičan i prepoznatljiv po izuzetno velikom broju manjih šumaraka. Šumarci se sastoje od visoke vegetacije – drveća, grmlja i prizemnog bilja, a zadržani su i održavani u vidu vlasničkih međa, te najčešće međusobno dijele jednu ili više oranica ili travnjačkih površina. Šumarci se iz godine u godinu održavaju na način da se drvo namjenski siječe i koristi za ogrjev, što je danas sve manje slučaj. Upravo ti šumarci sadrže značajan udio prirodnih elemenata, očuvanu biofizičku strukturu i relativno stabilan ekosustav.

2 - CILJEVI

KULTIVIRANI KRAJOBRAZ

Vizualnoj zanimljivosti, raznolikosti i skladnosti prostora, te formiranju slike kultiviranog krajobraza područja Općine kao odlučujući čimbenik doprinosi poljodjelstvo (obrada tla, parcelacija). Osnovne karakteristike poljodjelskog krajobraza ove Općine su da je unutar njega ostalo još uvijek veliko bogatstvo prirodnih obilježja.

S obzirom da je na području obuhvata primijećeno podizanje trajnih nasada (rasadnička proizvodnja, voćnjaci veličine od 2 – 8ha) uočava se gubitak prije spomenutih prirodnih obilježja, čemu doprinosi modernizacija poljodjelskog proizvodnog pogona, te preuređenje oraničnih i travnjačkih površina u veće prirodne cjeline (područje uz Dravu i oko samih naselja). Za uzgoj voćaka veće značenje imaju blagi nagibi na uzdignutim položajima, te uzdignuti platoi prostora Gornjeg Međimurja, dok su ravnice manje prikladne za ovu vrstu proizvodnje. Prema viđenom na terenu, voćarska se proizvodnja preselila iz tipično ekološki najpovoljnijih područja Gornjeg Međimurja u manje povoljne uvjete u nizinskom dijelu Međimurja, gdje je postojala mogućnost objedinjavanja u veće poljoprivredne čestice. Zapuštanje starih nasada u Gornjem Međimurju i nemogućnost izdvajanja većih čestica u jednom komadu zbog brežuljkasto–valovitog reljefa doprinijeli su podizanju trajnih nasada na području obuhvata.

Isto tako treba istaći da su tla Donjeg Međimurja, u koje geografski spada i Općina, vrlo povoljna za uzgoj voćaka, ali se problemi javljaju zbog klime, odnosno tijekom zime zbog jake hladnoće povećava se u pojedinim godinama rizik od pozeba. Intenzivan uzgoj voća (podizanje trajnih nasada – voćnjaci) uz intenzivnu primjenu zaštitnih sredstava nepovoljno će utjecati i na vodonosnik područja obuhvata.

Znanost i tehnika, odnosno sve veća specijalizacija u poljodjelstvu, vode do jednostavnosti s nepovoljnim posljedicama za prirodnu ravnotežu. Osjetljivost i ugroženost ovog krajobraza javlja se prema tome kao posljedica promjena korištenja zemljišta, te procesa urbanizacije.

Vrlo je važno da se očuva visoka doživljajna vrijednost i bogatstvo čitavog područja Općine njegovanjem tradicionalne obrade tla, odnosno da se održi izmjena poljoprivrednih površina (oranica, travnjaka, livada, voćnjaka) s ostacima šumskih površina, odnosno šumarcima i poljskim živicama unutar oraničnih površina.

Stoga je važno naglasiti da se kod nas poljoprivredne površine ne vrednuju kao elementi krajobraza, nego gotovo isključivo u funkciji proizvodnje hrane, te se u njihovom planiranju ne vodi računa o očuvanju krajobraznih vrijednosti.

Stoga ugroženosti krajobraza područja ponajprije doprinose poljoprivredne djelatnosti kao što su komasacija, melioracije, sječa šumaraka i živica. Problem nastaje osuvremenjivanjem poljoprivredne proizvodnje, odnosno povećanjem produktivnosti i prinosa poljoprivrednog zemljišta, što povlači za sobom uvođenje razolikih agrotehničkih mjera, a što u konačnici uzrokuje gubitak krajobraznih vrijednosti i vrijednih prostora unutar krajobraza.

Osim poljoprivrednih djelatnosti ugroženosti krajobraza na području obuhvata doprinijeli su vodnogospodarski objekti (regulacija vodotoka i kanaliziranje Rakovnice, Bistreca i Stare Trnave, nasipi), te krupni infrastrukturni zahvati, odnosno energetske objekti (akumulacijsko jezero HE Dubrava).

2 - CILJEVI

POLUPRIRODNA STANIŠTA

Iako na području obuhvata nema mnogo travnjačkih ekoloških sustava, travnjaci su poluprirodna staništa koja uvelike obogaćuju biološku i krajobraznu raznolikost, a većinom su nastali djelovanjem čovjeka. Pretežno se koriste na ekstenzivan način, odnosno bez umjetnih gnojiva i kemijskih preparata, te se stoga odlikuju velikom biološkom raznolikošću. Ugroženi su najčešće zbog toga što su pretvoreni u oranice, posebno nakon hidromelioracijskih radova i reguliranja vodotoka Rakovnica, Stara Trnava i Bistrec. Na području obuhvata preostalo je vrlo malo močvarnih i vlažnih travnjaka koji spadaju u najugroženije tipove staništa. Preostali travnjaci uglavnom se koriste ekstenzivno, kose se, a velik dio, posebno potez uz lijevu obalu vodotoka Rakovnica je zapušten. Ukoliko se nastavi ovakav negativni trend, travnjaci će u ovom nizinskom dijelu potpuno nestati. Nekad raznoliki močvarni i vlažni travnjaci (zajednice *Caricetum*, *Deschampsietum*, *Molinietum*) pretvaraju su u manje vlažne, najčešće zajednice trave pahovke (*Arrhenatheretum*). Ovakvim načinom gospodarenja dolazi do osiromašivanja flore i nastajanja jednoličnosti vegetacije, odnosno značajnog smanjivanja biološke raznolikosti.

Nasuprot travnjačkih ekoloških sustava imamo oranice, nitrofilne ekološke sustave, čija je glavna odlika povećana količina dušika. Biološka raznolikost na oranicama posebno je ugrožena te je nužno inzistirati na mjerama u poljoprivrednoj proizvodnji kojima bi se ovo štetno djelovanje svelo na najmanju moguću mjeru. Na području obuhvata primijećen je i određeni broj zapuštenih oranica. Sa stajališta zaštite biološke raznolikosti ovo su pozitivne promjene, jer omogućavaju ponovno naseljavanje mnogih nestalih vrsta. Kod ponovnog privođenja zapuštenih površina poljoprivrednoj proizvodnji izuzetno je važno uključiti mjere zaštite biološke raznolikosti.

Vrlo je važno istaći da su za oranične i travnjačke ekološke sustave vezane neke životinjske vrste koje su rijetke i ugrožene na europskoj razini. Tako je od ptica za vlažne travnjake vezan kosac. Za oranice vezane su trčka i prepelica. Travnjačka staništa imaju bogatu faunu skakavaca i leptira. Osobito je na ovom području značajan mirmekofilni rod *Maculinea* (vrsta ugrožena na europskoj razini). Na reguliranim vodotocima primijećen je razvoj trščaka, odnosno zajednice trske i širokolisnog rogoza. Navedena zajednica redovito se kosi u okviru održavanja vodnogospodarskih objekata. Hidromeliorativnim zahvatima uništena je prirodna inundacija i vlažne livade u blizini vodotoka, ali i širem okruženju. Na pojedinim dijelovima trebalo bi dopustiti sezonsko plavljenje prirodnih retencija do reguliranih vodotoka, te ozeleniti pojedine dionice uz regulirane vodotoke da se razbije strogi pravocrtni i neprirodni oblik unutar krajobraza, te radi cjelokupne zaštite kvalitete vodotoka.

Planiranim zahvatima u prostoru Općine treba što manje mijenjati krajobraz kako bi se očuvale lokalne posebnosti i njegov identitet. Posebno očuvati šumske prostore, sačuvati postojeće vodotoke, iako regulirane, te omogućiti opstanak i mjestimičnu obnovu vlažnih biotopa duž postojećih regulacijskih zahvata uz Rakovnicu, Bistrec i Staru Trnavu. Upravljanje i uporaba šuma i šumskog zemljišta mora biti na način i u takvoj mjeri da se održava u šumi biološka raznolikost i sposobnost obnavljanja. Svako narušavanje bilo kojeg dijela šume ima svoj utjecaj na dinamiku i razvoj cijelog krajobraza tijekom njegova trajanja. Da bi se ekosustav održao potrebni su različiti dijelovi krajobraza, međusobno povezani. Povezanost krajobraza omogućena je postojanjem koridora. Kod šumskih ekosustava to su najčešće vlažna područja (vodotoci, rijeke). Umjetno nastali koridori (npr. kanali na području obuhvata) nisu povećali gore spomenutu povezanost, već su ju naprotiv smanjili, odnosno prekinuli. Ekološke vrijednosti i funkcije šumskih sastojina mogu se očuvati samo ukoliko se očuva prirodna struktura i autohtone vrste. Pritom se mora voditi računa da se očuva starosna struktura šume i biološka raznolikost, te

2 - CILJEVI

očuvaju pedološke i hidrološke karakteristike prostora, odnosno osigura životni prostor i koridori za kretanje biljaka i životinja.

Zadržati, odnosno vratiti, poljske živice između međa - ovo se posebno odnosi na poljoprivredne površine smještene sjeverno od naselja. Obnoviti stari tok Drave protokom potrebnog biološkog minimuma tokom cijele godine, te obnoviti stare rukavce Drave.

Kod širenja naselja očuvati njihov postojeći karakter i oblik. Posebno izbjegavati gradnju unutar zaštićenih predjela, odnosno vrijednih krajobraznih elemenata, mozaičkih šumskih i livadnih površina (Mezova, Brljača, Velika Jokna, Hanžina, Kočarina). Posebno očuvati sliku naselja kao cjeline, odnosno javne zelene površine, predvrtove, visoka stabla, posebno starih sorti jabuka unutar naselja Svete Marije, zelene trgove sa sakralnim građevinama.

2.2.4.1. Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti

Prirodna baština predstavlja dio ukupne resursne osnove Općine i temelj je očuvanja njenog prostornog, povijesnog i kulturnog identiteta. Zaštitom iznimnih dijelova prirode, te pojedinih biljnih i životinjskih vrsta nastoji se očuvati ekološka stabilnost na čitavom području.

U sklopu zaštite prirodne baštine potrebno je sve veću važnost pridavati očuvanju, obnavljanju ili čak stvaranju na umjetan način novih malih biotopa, koji zajedno s prostranim, očuvanim ili posebno zaštićenim dijelovima prirode čine tzv. ekološku mrežu. Uspostava novih prirodnih vrijednosti i novih biotopa uz vodene površine u područjima eksploatacije šljunka – jedan dio prostora predvidjeti za stvaranje prirodne sukcesije. Očuvanje prirode, odnosno biološke raznolikosti ovisi upravo o gustoći takve ekološke mreže. S njezinom gustoćom povećava se stabilnost, uravnoteženost i kakvoća prirode u cjelini. Zbog toga su od neprocjenjive vrijednosti svi dijelovi okoliša na području Općine koji su očuvali nešto od svoje prirodnosti. Lokalna zajednica mora shvatiti njihovo značenje, očuvati ih i primjereno održavati, ili čak i unaprijediti.

Na području Općine nalaze se neke od biljnih i životinjskih vrsta koje su zaštićene ili se smatraju ugroženim, jer njihova brojnost opada, a staništa nestaju. U svrhu detaljnog utvrđivanja svih zaštićenih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta na području Općine potrebno je izvršiti inventarizaciju istih, a najvrednije i najugroženije predložiti za zaštitu (u to bi bilo korisno uključiti školu). Također je potrebno informirati i educirati lokalnu zajednicu o zakonski zabranjenim radnjama kojima se zaštićene (i ostale ugrožene) biljke i životinje ometa i uznemirava u prirodnom i slobodnom razvoju (branje, oštećivanje i uklanjanje biljaka, rastjerivanje, proganjanje, hvatanje, držanje, ozljeđivanje i ubijanje životinja, te oštećivanje njihovih razvojnih oblika, gnijezda, legla i obitavališta).

U cilju očuvanja prirodne baštine potrebno je očuvati, zadržati i/ili poboljšati postojeće stanje i svih ostalih značajnih prirodnih predjela na području Općine, kao što su sva vodna staništa (rijeke i potoci) s pripadajućim širim pojasom vegetacije, te živice, šumarci i pojedinačna stabla u Općini. Ti predjeli čine svojevrsnu ekološku mrežu tipičnih zajednica, sastojina, vrsta, staništa, obitavališta i sl. jer, u usporedbi s okolnim područjem, sadrže veći stupanj prirodnosti, izvornosti, stabilnosti i biološke raznolikosti. Važni su za preživljavanje životinjskih vrsta prilagođenih isključivo jednom tipu staništa, te vrsta čiji način života zahtijeva veliku pokretljivost (ptice selice), veliki prostor (grabežljive vrste) ili različita, međusobno povezana staništa.

2 - CILJEVI

Vodna staništa (potoci, rijeke) smatraju se posebno ugroženim zbog regulacijskih zahvata na tehnički način.

Potrebno je naglasiti da plavljenje u većini slučajeva nije i ne bi smjelo biti ograničavajući čimbenik razvoja. Kritična mjesta (mostovi, stambene građevine) svakako je potrebno osigurati i riješiti na odgovarajući način, dok je za ostala područja potrebno procijeniti potrebu izvođenja regulacija, odnosno definirati optimalan način održavanja vodotoka. Formiranje građevinskih područja u poplavnom području, te pretvaranje vlažnih livada u oranice, čija je ukupna površina i materijalna dobit ostvarena na njima mala, ne mogu biti opravdanje za izvođenje hidrotehničkih zahvata. Nakon sječe drveća uz vodotoke sunčevo svjetlo neometano dolazi do tla, što pogoduje razvoju potpuno novih biljnih zajednica (pretežito grmlja i zeljastog raslinja). Raslinje naglo buja i zarašćuje korito do te mjere da već nakon nekoliko godina bitno otežava protok vode za velikih kiša. Problem plavljenja nije riješen, vodotok je devastiran, a situacija se vraća na prvobitno stanje. Stoga je prije izvođenja takvih zahvata nužno izvršiti sveobuhvatnu i višenamjensku analizu predjela uz vodotoke kako bi se izveli na način da se negativne posljedice za prirodu svedu na najmanju moguću mjeru. Konačni cilj mora biti nastojanje da se gospodarski i razvojni interesi usklade s vrijednostima prirodne sredine na način da se područja uz vodu u najvećoj mogućoj mjeri zadrže u prirodnom stanju.

U cilju zaštite voda od zagađenja i onečišćenja potrebno je riješiti odvodnju i zbrinjavanje otpadnih voda, kako gospodarskih građevina tako i domaćinstava. Na kvalitetu vode rijeke Mure nije moguće utjecati u potpunosti jer je ista već zagađena od uzvodnih zagađivača, ali je zato sve otpadne vode koje će se ispuštati u rijeku putem planiranog sustava odvodnje potrebno tretirati preko pročištača otpadnih voda. Na svim ostalim potocima odnosno vodotocima općenito (kanali, jarci i sl.) na području Općine, potrebno je izričito zabraniti ispuštanje bilo kakvih otpadnih voda iz domaćinstava, što je u velikoj većini slučajeva uvriježena praksa. Za sve subjekte koji nisu priključeni na sustav odvodnje obvezna je gradnja trodijelnih nepropusnih septičkih jama. Postojeće stanje ne zadovoljava i naročito je kritično s obzirom na činjenicu da se cijela Općina nalazi na vodonosniku.

Sve preostale šumske površine, šumarke, živice, skupine stabala i pojedinačna stabla potrebno je sačuvati, s obzirom na izrazito siromaštvo šumskih površina na području Općine. Iako su pod posrednim i neposrednim utjecajem čovjeka, ti posljednji ostaci nekadašnjih šuma na ovom području predstavljaju važna staništa brojnim biljnim i životinjskim vrstama, doprinose raznolikosti i stabilnosti biološkog sustava, te ih kao takve treba zadržati.

2.2.4.2. Zaštita kulturno-povijesnih cjelina

U cilju zaštite krajolika potrebno je očuvati naslijeđene vrijednosti i specifičnosti ove Općine (ali također i susjednih Općina koje imaju slične karakteristike). Planskim smjernicama potrebno je istaknuti i naglasiti ljepote krajolika, a uočene nedostatke i pogrešne intervencije u prostoru ispraviti, odnosno ublažiti.

Ovaj naoko jednolični, ravničarski dio Međimurja, pažljivijim promatranjem nipošto nije takav. Relativno velike aglomeracije naselja zbijenog tipa ovdje su raspoređene na malo udaljenosti (D. Mihaljevec, Sv. Marija, D. Vidovec, D. Dubrava), a opet je svako naselje okruženo oranicama isprekidanim gustišima i krošnjama stabala. Veliki korpus i visok zvonik Župne crkve u

2 - CILJEVI

Sv. Mariji uočljiv je iz raznih perspektiva i prilaza naselju i predstavlja vrlo vrijedan akcent u širem prostoru. Osnovni cilj zaštite krajolika je očuvati ove navedene vrijednosti.

Suvremeni razvoj donosi sa sobom promjene koje često imaju negativan utjecaj na tradiciju i identitet naselja, a ponegdje su gospodarski sadržaji neprimjereno locirani (kao npr. pogon pilane u neposrednoj blizini groblja u Sv. Mariji). U cilju zaštite povijesnog nasljeđa predložena su ona planska rješenja koja će maksimalno ublažiti ovakve negativne posljedice, a istovremeno omogućiti nesputan razvoj.

Osim zakonom zaštićenih kulturnih dobara, bogatstvo nasljeđa je u sakralnim spomenicima skromnijih karakteristika poput poklonaca (kapelica), pilova i raspela, rijetkim primjerima očuvane tradicijske stambene arhitekture zajedno s dvorišnim i pomoćnim građevinama. Njihovo očuvanje u izvornom obliku jedan je od osnovnih ciljeva zaštite tih kulturnih dobara.

Obzirom da je graditeljska baština i javna plastika nedjeljivo vezana sa svojom neposrednom okolinom, ali i širim prostorom, jedan od ciljeva je i zaštita integralnih vrijednosti kulturne i prirodne baštine.

- *Ciljevi zaštite graditeljske baštine i javne plastike su:*

- zaštititi i očuvati graditeljsku baštinu i javnu plastiku u neokrnjenom i izvornom stanju. To se odnosi na baštinu koja je zaštićena *Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara* i na evidentiranu baštinu koja je navedena u "Polazištima" ove dokumentacije,
- spriječiti svaku radnju kojom bi se izravno ili neizravno mogla promijeniti svojstva, oblik, značenje i izgled kulturnog dobra i time ugroziti njegova vrijednost,
- očuvati staru urbanističku matricu u najstarijim dijelovima naselja, tj. očuvati zatečenu parcelaciju, oblik i veličinu inzula omeđenih ulicama, a zelene površine u naseljima ostaviti neizgrađene,
- provoditi revitalizaciju zapuštene ili napuštene graditeljske baštine uz moguću novu ili izmijenjenu staru namjenu pojedinih građevina (korištenje za stambenu, turističku, kulturnu, odgojno-obrazovnu svrhu). Tu se prije svega misli na evidentiranu tradicijsku stambenu arhitekturu,
- afirmirati malu i skromnu arhitekturu koja gradi ambijente (npr. kroz turističku promidžbu),
- njegovati tradiciju u smislu zadržavanja i obnavljanja izvornih građevina i zanata, naročito obradu i upotrebu šibe kod gradnje tradicijskih "kukuruznjaka",
- uključiti lokalno stanovništvo u procese zaštite (npr. kroz lokalnu listu graditeljske baštine),
- spriječiti neprimjerenu novu gradnju (lokacijom, arhitekturom, materijalima).

- *Ciljevi zaštite arheološke baštine su:*

- revizijom obuhvatiti sve do sada registrirane i evidentirane arheološke lokalitete i nalazišta, upotpuniti postojeću dokumentaciju, valorizirati lokalitete, provesti gdje je to potrebno pravnu i zakonsku zaštitu, te odrediti prioritete za arheološka istraživanja,
- zaštitom prije svega obuhvatiti nalazišta koja su ugrožena nedozvoljenim radnjama,

2 - CILJEVI

- predvidjeti mogućnosti prezentacije *in situ* (na licu mjesta) značajnijih lokaliteta, a ovisno o rezultatima istraživanja i vrsti nalaza, sa ciljem obogaćivanja lokalne sredine i oplemenjivanja kulturnog krajolika.

2.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Općine

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Racionalnim korištenjem prostora naselja postiže se učinkovitija funkcionalna organizacija prostora i štednja resursa kroz:

- racionalno dimenzioniranje i oblikovanje građevinskih područja,
- lociranje gospodarskih djelatnosti prvenstveno u već formirane zone, uz nužna (opravdana) proširenja, ili u nove zone tamo gdje za to postoji realan interes (program) i mogućnost opremanja infrastrukturom bez prevelikih zahvata u prostoru,
- maksimalno iskorištavanje postojećih infrastrukturnih koridora uz stalno održavanje i poboljšavanje uvjeta, a u slučaju odabira novih koridora potrebno je izbjegavati zauzimanje površina vrijednih resursa,
- unapređivanje svih postojećih djelatnosti u prostoru u cilju postizanja što više razine zaštite okoliša, a u slučaju da se ne mogu postići zadovoljavajući uvjeti, planirati izmještanje.

Uz funkcionalno uređenje prostora naselja planiranjem se moraju obuhvatiti i sve vrste pojava okoliša unutar tog prostora (vode, zrak, tlo, vegetacija, mineralne sirovine) i to ne samo kao površine, već kao supstance s međusobnim prožimanjem.

Posebnu pažnju treba posvetiti potocima (kanalima) koji prolaze kroz izgrađeni dio naselja i koji su zbog štetnih utjecaja čovjeka znatno zagađeni. Potoke treba na lokalnoj razini štiti, tj. treba zabraniti upuštanje otpadnih voda u njihove vodotoke, izgraditi kvalitetan sustav odvodnje otpadnih voda, a do tog trenutka provoditi prikupljanje putem individualnih sustava, uz dosljedno poštivanje mehanizama zaštite okoliša. Također je potrebno planskim rješenjima udaljiti gradnju od vodotoka, gdje god je to moguće, te osigurati im zeleni pojas.

Općenito je važno prilagoditi želje i zahtjeve uvjetima prostora kroz selektivan pristup i poštivanje procjena o dopustivosti pojedinih zahvata.

2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja

Utvrđivanje građevinskih područja naselja u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, izgrađenost, iskorištenost i gustoću izgrađenosti, obilježja naselja, vrijednosti i posebnosti krajobraza, prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina.

Postojeća planska dokumentacija osigurala je više nego dovoljno prostora za smještaj i razvoj naselja. Stoga je potrebno spriječiti svako daljnje neopravdano širenje građevinskih područja i smanjiti ga na dimenzije primjerene potrebama. U "Polazištima" ovog Plana u točki 1.1.3. izvršena je ocjena oblikovanja i namjene postojećih građevinskih područja.

2 - CILJEVI

- Za novu stambenu i drugu gradnju treba koristiti dijelove građevinskih područja naselja koja su već opremljena komunalnom infrastrukturom. Novu gradnju treba provoditi na nedovoljno ili neracionalno izgrađenim dijelovima naselja (interpolacijom, dogradnjom, nadogradnjom ili zamjenom).
- Obzirom na trend smanjenja broja članova domaćinstva, odnosno povećanja broja domaćinstava u odnosu na broj stanovnika, treba osigurati potreban prostor za gradnju stambenih jedinica.
- Potrebno je unutar građevinskog područja predvidjeti površine potrebne za organiziranje zona malog i srednjeg poduzetništva.
- Iz utvrđenih dosad važećih građevinskih područja isključiti znatne poljoprivredne i šumske površine, te površine namijenjene za strukture koje se *Zakonom o prostornom uređenju* mogu graditi izvan građevinskog područja.
- Spriječiti linearni rast naselja duž županijskih cesta, te poticati razvoj naselja po dubini prostora.
- Mjerama porezne politike potrebno je stimulirati korištenje zemljišta opremljenog infrastrukturom unutar građevinskog područja kao građevno, a ne kao poljoprivredno ili ono neprivedeno osnovnoj namjeni, tj. doprinijeti svrsishodnijem korištenju građevinskog zemljišta, prometne i komunalne infrastrukture unutar granica građevinskog područja.
- Utvrđivanjem građevinskih područja potaknuti razvoj naselja Svete Marije i Donjeg Mihaljevca, i zadržavanje domaćeg stanovništva.
- Svrhovitim zoniranjem spriječiti negativne efekte koji utječu na kvalitetu života i rada u naseljima.
- Pri utvrđivanju građevinskih područja voditi računa o očuvanju i zaštiti vrijednih i osobito vrijednih poljoprivrednih površina.
- Uvođenje novih djelatnosti mora biti uvjetovano zadovoljavanjem *Kriterija zaštite okoliša* i prihvatnim mogućnostima prostora. U slučaju da to nije moguće treba planirati izmještanje, dok se postojeće lokacije ne bi smjele proširivati.
- Općenito, pri utvrđivanju građevinskog područja treba voditi računa o slijedećim ograničavajućim faktorima:
 - nepovoljni mikroklimatski uvjeti stanovanja,
 - zemljišta slabe nosivosti, tektonski rasjedi,
 - poplavna zemljišta i zemljišta s visokom podzemnom vodom,
 - zone obuhvaćene zagađenjem od nekih gospodarskih ili drugih aktivnosti,
 - infrastrukturni koridori.

Prema PPMŽ-u, pri utvrđivanju građevinskih područja za općinska središta (Sveta Marija) i za naselja iznad 500 stanovnika (Donji Mihaljevec) treba:

- sagledati potrebe za prostorom za svako pojedino naselje, uvažavajući postojeća i planirana demografska kretanja, procjenu gospodarskih potencijala i potreba, te drugih obilježja i posebnosti značajnih za dotično naselje,

2 - CILJEVI

- precizno inventarizirati infrastrukturne datosti (prometnice, vodovod, energetska mrežu, telekomunikacije, odvodnju i dr.) i procijeniti potrebne (ili poželjne) infrastrukturne zahvate u cilju poboljšanja kvalitete i standarda življenja, kao i stvaranja pretpostavki za razvitak gospodarskih djelatnosti,
- vrednovati značajke prostora i okoliša sa ciljem da se zaštite i sačuvaju vrijedni predjeli unutar naselja, odnosno da se ne obezvrijede temeljni resursi (vode, šume, poljoprivredni prostor i dr.),
- procijeniti vlasničko stanje i realne mogućnosti imovinsko-pravnog sređenja,
- procijeniti financijske mogućnosti pripreme i uređenja građevinskog zemljišta (lokalni proračun, sufinanciranje iz drugih izvora) kako bi se programi i potrebe uravnotežili sa stvarnim mogućnostima.

Na osnovu rezultata tih analiza moguća su u ovim naseljima eventualna manja proširenja građevinskog područja.

Prilikom utvrđivanja građevinskih područja naselja u obzir treba uzeti i vrijednosti krajobraza i prirodnih cjelina. Nije moguće, a ni svrhovito, granicu građevinskog područja smatrati ograničavajućim faktorom za postavljanje ciljeva unapređenja i zaštite krajobraza i prirodnih vrijednosti. Detaljnija razrada građevinskih područja nije predmet ovog Plana, ali se na osnovi općih ciljeva zaštite okoliša unutar naselja definiraju smjernice i preporuke koje je potrebno poštivati prilikom izrade planova užeg područja:

- zadržati skladnu sliku gradnje unutar i izvan naselja na način da se ograniči katnost i maksimalna izgrađenost čestice,
- uvažavajući postojeću rahlu i uglavnom stambenu gradnju, u najvećoj je mogućoj mjeri potrebno zadržati udio postojećih zelenih i slobodnih površina unutar naselja,
- osigurati nove javne zelene površine kako prilikom otvaranja novih ulica ne bi došlo do maksimalne izgrađenosti, odnosno definiranja isključivo građevnih čestica.

2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Unapređenje uređenja naselja

- Voditi aktivnu politiku uređenja centralnog naselja Svete Marije s povećanjem stambenih, komunalnih i drugih standarda.
- Obnoviti i uređivati građevine graditeljske baštine i njihovu okolicu.
- Uređivati središta u naseljima, kao mjesta tradicijskog graditeljskog identiteta s funkcijama usluga, kulture, kvartalnih djelatnosti i stanovanja.
- Usmjeravati novu stambenu i drugu gradnju u nedovoljno i neracionalno izgrađene dijelove naselja, već opremljene komunalnom infrastrukturom i građevinama društvenog standarda.
- Osigurati prostorne preduvjete za gradnju pretežito obiteljskih građevina s racionalnim gustoćama naseljenosti primjerenim prijelaznom, odnosno seoskom tipu naselja.
- Za naselja Svetu Mariju i Donji Mihaljevec izrađivati planove užeg područja (DPU).

Komunalna infrastruktura

Ciljevi za unapređenje prometne infrastrukture u naselju se prvenstveno odnose na podizanje kvalitete i sigurnosti prometnog sustava koji prolazi kroz naselja, a čija je gradnja i održavanje u općinskoj nadležnosti. Dinamiku otvaranja i uređenja novih ulica u cilju stvaranja pretpostavki za stambenu i drugu gradnju treba predvidjeti i uskladiti s *Programom komunalnog uređenja Općine*, a na temelju planskih postavki u ovom Prostornom planu.

Potrebno je povećati iskorištenost postojećih instaliranih telekomunikacijskih kapaciteta, a što se može ostvariti ukapčanjem novih pretplatnika, odnosno ukapčanjem drugog (trećeg) telekomunikacijskog priključka u domaćinstvu. Iskoristivost instaliranih telekomunikacijskih kapaciteta se može povećati zamjenom postojećih telekomunikacijskih priključaka za ISDN–BRA priključak.

Iako su sva naselja elektrificirana, stanje u pogledu napajanja električnom energijom nije zadovoljavajuće jer nema dovoljno rezervi.

- Izražena je potreba za detaljnijom elaboracijom ovog segmenta infrastrukturne opremljenosti, ali i razradom optimalnog snabdijevanja naselja električnom energijom u planovima užeg područja.
- Za kvalitetnu distribuciju električne energije potrebna je rekonstrukcija nekih postojećih 10/0,4kV trafostanica, dijela niskonaponske mreže, te kućnih niskonaponskih priključaka.
- Pojavljuje se potreba osposobljavanja pojedinih novih zona, a za stvaranje pretpostavki gradnje u tim zonama potrebno je prilagoditi elektroenergetska postrojenja (rekonstrukcijom i dogradnjom).
- Napajanje gospodarskih zona treba riješiti sukladno optimalnom rješenju napajanja područja, tj. izgraditi potreban broj TS 10/0,4kV (jedna ili više) i priključiti ih u 10kV kabelsku mrežu podzemnim 10kV kabelima.
- S obzirom da proširenje mreže ili gradnja trafostanica značajno opterećuju cijenu pripreme zemljišta i komunalnog uređenja, potrebno je razraditi optimalna rješenja snabdijevanja pojedinih naselja ili dijelova naselja.
- Podzemni vodovi ne predstavljaju ograničenje pri gradnji jer su polagani uzduž postojećih prometnica, dok se o zračnim vodovima pri gradnji unutar građevinskih područja mora voditi računa, tj. moraju se poštivati minimalne propisane udaljenosti.
- Postojeće zračne 10kV vodove treba postupno zamijeniti podzemnim energetske mreže i usklađeno s namjenom prostora na način, da novi podzemni kabeli ne predstavljaju ograničenje kod realizacije plana, za građevinska područja i prometnice.
- Plinski distributivni sustav je uglavnom definiran, te u cilju unapređenja opremljenosti naselja potrebno je težiti povećanju broja priključaka.
- Rekonstruirati stare čelične plinovode ugradnjom PE cijevi, te preurediti sustav srednjeg tlaka prema novim uvjetima preuzimanja s novog visokotlačnog državnog plinovoda.
- Za planirana građevinska područja naselja opskrba vodom biti će osigurana preko postojećih vodoopskrbnih cijevnih sustava. Potrebno je poticati razvoj vodoopskrbe u svim naseljima u smislu postizanja cilja, tj. 100%-tne opskrbljenosti pitkom vodom.

2 - CILJEVI

- Prioritetno je izvođenje sustava za odvodnju otpadnih voda i centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.